

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (šesti senat)

z dne 21. decembra 2021 *

„Predhodno odločanje – Varstvo potrošnikov – Direktiva 93/13/EGS – Nepošteni pogoji – Člen 1(2) – Pogodbeni pogoji, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih – Izključitev s področja uporabe te direktive – Posojilo, odplačljivo v tuji valuti – Pogoj, ki temelji na dispozitivni nacionalni določbi – Vpliv neobstoja prenosa tega člena 1(2) – Člen 3(1) in člen 4(1) – Nadzor nad nepoštenostjo pogoja – Člen 8 – Sprejetje ali ohranitev nacionalnih določb, ki zagotavljajo višjo raven varstva potrošnikov – Medsebojno razmerje med temi različnimi določbami Direktive 93/13“

V zadevi C-243/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Polymeles Protodikeio Athinon (okrožno sodišče v Atenah, Grčija) z odločbo z dne 5. maja 2020, ki je na Sodišče prispela 5. junija 2020, v postopku

DP,

SG

proti

Trapeza Peiraios AE,

SODIŠČE (šesti senat),

v sestavi L. Bay Larsen, podpredsednik Sodišča v funkciji predsednika šestega senata, N. Jääskinen (poročevalec) in M. Safjan, sodnika,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za DP in SG V. Kontogiannis, dikigoros,
- za Trapeza Peiraios AE S. Spyropoulos, dikigoros,

* Jezik postopka: grščina.

- za grško vlado V. Karra, S. Charitaki in A. Magrippi, agentke,
- za češko vlado M. Smolek, J. Vlácil in S. Šindelková, agenti,
- za Evropsko komisijo N. Ruiz García in A. Katsimerou, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalne pravobranilke, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 1(2), člena 3(1), člena 4(1) in člena 8 Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, in popravek v UL 2019, L 214, str. 25).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med osebama DP in SG ter družbo Trapeza Peiraios AE zaradi domnevne nepoštenosti pogojev iz aneksov h kreditni pogodbi v eurih, s katerimi je bil švicarski frank nadomeščen z eurom.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V dvanajsti in trinajsti uvodni izjavi Direktive 93/13 je navedeno:

„ker nacionalni predpisi v njihovi sedanji obliki dovoljujejo le delno uskladitev; ker ta direktiva zajema zlasti pogodbene pogoje, o katerih se stranki nista dogovorili posamično; ker bi morale imeti države članice možnost, da ob upoštevanju Pogodbe potrošnikom nudijo višjo raven varstva z nacionalnimi predpisi, ki so strožji od te direktive;

ker se predpostavlja, da zakoni ali predpisi držav članic, ki neposredno ali posredno določajo pogoje v potrošniških pogodbah, ne vsebujejo nepoštenih pogojev; ker se zato ne zdi potrebno, da bi za pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih in načelih ali določbah mednarodnih konvencij, katerih pogodbenice so države članice ali Skupnost, veljale določbe te direktive; ker izraz ‚obvezni zakoni ali predpisi‘ v členu 1(2) zajema tudi pravila, ki v skladu z zakonom veljajo med pogodbenima strankama, če ni bilo dogovorjeno drugače“.

- 4 Člen 1(2) te direktive določa:

„Določbe te direktive ne veljajo za pogodbene pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih in določbah ali načelih mednarodnih konvencij, katerih pogodbenice so države članice ali Skupnost, zlasti na področju prometa.“

- 5 V grški jezikovni različici člena 1(2) navedene direktive je drugi pododstavek, ki določa:
- „Izraz ‚obvezni zakoni ali predpisi‘ iz člena 1(2) zajema tudi pravila, ki se v skladu z zakonom uporabljajo med pogodbenima strankama, če ni bilo dogovorjeno drugače.“
- 6 Člen 3(1) Direktive 93/13 določa:
- „Pogodbeni pogoji, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nepoštenega, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.“
- 7 Člen 4 te direktive določa:
- „1. Brez poseganja v člen 7 je treba nepoštenost pogodbenega pogoja oceniti ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katero je bila sklenjena pogodba, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe ter na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen.
2. Ocena nepoštenosti pogojev ne sme biti povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z ustreznostjo med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago, če so pogoji v jasnem, razumljivem jeziku.“
- 8 Člen 8 navedene direktive določa:
- „Države članice lahko na področju, ki ga ureja ta direktiva, sprejmejo ali ohranijo najstrožje določbe, ki so združljive s Pogodbo, da bi zagotovile najvišjo stopnjo varstva potrošnikov.“

Grško pravo

- 9 Člen 291 Astikos Kodikas (civilni zakonik) določa:
- „Dolžnik ima v primeru denarnega dolga, ki je izražen v tuji valuti in ki ga je treba plačati v Grčiji, če ni dogovorjeno drugače, ta dolg pravico plačati v nacionalni valuti po menjalnem tečaju tuje valute, ki velja v kraju plačila in na dan plačila.“
- 10 Člen 2(6) zakona 2251/1994 z dne 16. novembra 1994 o varstvu potrošnikov (FEK A'191), s katerim je bila Direktiva 93/13 prenesena v grško pravo, v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: zakon 2251/1994), določa:
- „Splošni pogodbeni pogoji, katerih učinek je znatno motenje ravnovesja pravic in obveznosti pogodbenih strank v škodo potrošnika, so prepovedani in nični. Nepoštenost splošnega pogoja, vključenega v pogodbo, se presoja ob upoštevanju narave blaga ali storitev, ki je predmet pogodbe, namena pogodbe, vseh posebnih okoliščin, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe, ter drugih pogodbenih pogojev ali druge pogodbe, od katere je prvonavedena pogodba odvisna.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 11 Tožeči stranki v postopku v glavni stvari sta potrošnika s prebivališčem v Grčiji, kjer prejemata dohodke v eurih. Z družbo Trapeza Peiraios, banko s sedežem v tej državi članici, sta 3. septembra 2004 sklenili pogodbo o stanovanjskem kreditu za obdobje 30 let. Ta kreditna pogodba je bila izražena v eurih in zanjo je bila glede na obrestno mero Euribor določena spremenljiva obrestna mera na 360 dni.
- 12 Stranki sta 26. marca 2007 in 25. junija 2007 podpisali dva aneksa, da bi se ta kreditna pogodba, ki je bila prvotno določena v eurih, spremenila v švicarske franke. Ta aneksa določata, prvič, da bo vračilo preostalega dolgovanega zneska izvedeno v švicarskih frankih in, drugič, da bodo obresti v prvih treh letih izračunane po fiksni obrestni meri, nato pa po spremenljivi obrestni meri na podlagi obrestne mere LIBOR v švicarskih frankih na 360 dni.
- 13 Iz spisa, ki je na voljo Sodišču, je razvidno, da v skladu z določbo 4.5 zadnjenavedenega aneksa „[d]olžnik vrne kredit bodisi v isti valuti bodisi v eurih zneska v švicarskih frankih, pri čemer se ta znesek izračuna na dan plačila mesečnega obroka na podlagi tečaja zadevne valute, kot izhaja iz medbančnega menjalnega trga. Ta tečaj bo višji od dejanskega tečaja, po katerem banka prodaja švicarski frank in ki je naveden v dnevnem biltenu menjalnih tečajev banke.“
- 14 V skladu s pogojem 8.1(3), ki je v navedenem aneksu, si banka „v primeru razdrtja kreditne pogodbe poleg posledic, ki so sicer določene v tem pogoju, pridržuje pravico (ne da bi bila k temu zavezana), da celotni preostali dolgovani znesek spremeni v eure po dejanskem menjalnem tečaju, po katerem banka prodaja švicarski frank in ki je naveden v dnevnem biltenu menjalnih tečajev banke na dan konverzije, ter da k preostalemu dolgovanemu znesku prišteje zamudne obresti, sestavljene iz temeljne obrestne mere banke, ki velja za stanovanjske kredite, premije in pristojbine na podlagi zakona 128/75 ter povečane za 2,5 odstotni točki. Če velja višja obrestna mera, se uporablja ta.“
- 15 Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari sta 17. septembra 2018 pri predložitvenem sodišču, Polymeles Protodikeio Athinon (okrožno sodišče v Atenah, Grčija), tožili družbo Trapeza Peiraios, predvsem da bi dosegli razglasitev ničnosti navedenih aneksov in ponovno vzpostavitev prejšnjega stanja. V utemeljitev svojih predlogov med drugim trdita, da sta zgoraj navedena pogoj 4.5 in pogoj 8.1(3) (v nadaljevanju: sporna pogoja) nepoštena in torej nična na podlagi člena 2 zakona 2251/1994. Po njunem mnenju ju je banka spodbujala k spremembi kreditne pogodbe, ne da bi ju obvestila o nastalem tečajnem tveganju, in to čeprav nista imeli potrebnega znanja za prepoznavo tega tveganja.
- 16 Predložitveno sodišče poudarja, da sporni pogoji v bistvu povzemajo vsebino člena 291 civilnega zakonika, ki kreditorejmalcu, če ni dogovorjeno drugače, omogoča, da v Grčiji dolg, izražen v tuji valuti, poravna bodisi v tej valuti bodisi v nacionalni valuti po menjalnem tečaju navedene valute, ki velja v kraju in na dan plačila.
- 17 Zato se to sodišče sprašuje, ali lahko preveri nepoštenost spornih pogojev, medtem ko člen 1(2) Direktive 93/13 s področja uporabe te direktive izključuje „pogodbene pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih“.

- 18 Poleg tega predložitveno sodišče poudarja, da člen 1(2) Direktive 93/13 v grški jezikovni različici iz nadzora nepoštenosti izvzema pogodbenne pogoje, ki temeljijo na dispozitivnih zakonskih ali podzakonskih določbah, ter da ta člen ni bil izrecno povzet v zakon 2251/1994, s katerim je bila Direktiva 93/13 prenesena v grško pravo.
- 19 Predložitveno sodišče v zvezi s tem navaja, da obstajajo razhajanja v grški sodni praksi glede vprašanja, ali je nacionalno zakonodajo, ki ob neobstoju vsakršne določbe notranjega prava, v katero bi bila izrecno vključena izjema iz člena 1(2) Direktive 93/13, kljub temu mogoče razlagati tako, da se z njo prenaša ta direktiva, tako da ne bi bilo mogoče preveriti nepoštenosti pogodbenega pogoja, s katerim se zgolj povzema dispozitivna zakonska določba, kot je člen 291 civilnega zakonika.
- 20 Tako je iz predložitvene odločbe razvidno, da je Areios Pagos (kasacijsko sodišče, Grčija) na občni seji v sodbi št. 4/2019 odločilo, da čeprav izjema iz člena 1(2) Direktive 93/13 v grško pravo ni bila prenesena s posebno in izrecno določbo, je na podlagi razlage, ki je v skladu s pravom Unije in s ciljem te direktive, vseeno neločljivo povezana s členom 2(6) zakona 2251/1994. V skladu s to sodbo velja, da „če sporni pogoj temelji na obvezni ali dispozitivni določbi nacionalnega prava, je po definiciji nepojmljivo, da bi se porušilo ravnovesje med pogodbenima strankama ali da bi bil pogoj nepošten. Zato tak pogoj že od začetka ne spada na področje uporabe zakona 2251/1994.“ V navedeni sodbi je pojasnjeno, da to velja za pogoj v pogodbi o stanovanjskem kreditu, ki odraža vsebino člena 291 civilnega zakonika.
- 21 V predložitveni odločbi je navedeno, da ta razlaga ni bila soglasno sprejeta. V skladu z manjšinskim mnenjem, izraženim pri Areios Pagos (kasacijsko sodišče), ni mogoče šteti, da je izjema iz člena 1(2) Direktive 93/13 vsebovana v členu 2(6) zakona 2251/1994, ker je treba odstopanja od nadzora nad nepoštenostjo pogoja razlagati ozko. Navedeno manjšinsko mnenje se opira na dejstvo, da ta direktiva, kot je navedeno v njeni dvanajsti uvodni izjavi in njenem členu 8, vzpostavlja le delno in minimalno harmonizacijo s tem, da državam članicam daje možnost, da potrošnikom ponudijo višjo raven varstva. S tem namenom naj bi grški zakonodajalec ob prenosu navedene direktive namenoma zavrnil izjemo iz člena 1(2) te direktive. Drugačna razlaga člena 2(6) zakona 2251/1994 naj bi bila v nasprotju z željo grškega zakonodajalca potrošnikom ponuditi višjo raven varstva in naj bi pomenila nedopustno razlago *contra legem*.
- 22 Predložitveno sodišče pojasnjuje, da se njegovi člani večinoma pridružujejo temu mnenju in menijo, da lahko grška sodišča preverijo nepoštenost pogojev iz člena 1(2) Direktive 93/13, ker grški zakonodajalec v notranje pravo ni vključil odstopanja iz te določbe.
- 23 V teh okoliščinah je Polymeles Protodikeio Athinon (okrožno sodišče v Atenah) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali je treba člen 8 Direktive 93/13/EGS, ki določa, da lahko države članice sprejmejo strožje določbe, da bi zagotovile višjo stopnjo varstva potrošnikov, razlagati tako, da lahko država članica v svojo nacionalno zakonodajo ne prenese člena 1(2) Direktive 93/13/EGS in dovoli sodno preverjanje pogojev, ki temeljijo na obveznih ali dispozitivnih zakonih ali predpisih?
 2. Ali je mogoče šteti, da je bil člen 1(2), prvi in drugi pododstavek, Direktive 93/13, čeprav ni bil izrecno prenesen v grški pravni red, prenesen posredno, v skladu z vsebino člena 3(1) in člena 4(1) navedene direktive, kot je bil prenesen v določbi člena [2], odstavek [6], zakona št. 225[1]/1994?

3. Ali pojem nepoštenih pogojev in njegov obseg, kot sta opredeljena v določbah iz člena 3(1) in člena 4(1) Direktive 93/13/EGS, vključujeta tudi izjemo iz člena 1(2), prvi in drugi pododstavek, navedene direktive?
4. Ali se pogoj v kreditni pogodbi, sklenjeni med potrošnikom in kreditno institucijo, ki temelji na vsebini dispozitivne določbe države članice, lahko preveri z vidika nepoštenosti splošnih pogodbenih pogojev v skladu z določbami Direktive 93/13/EGS, če ta določba ni bila predmet ločenih pogajanj?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe

24. Banka Trapeza Peiraios trdi, da obstaja več razlogov za nedopustnost tako glede celotnega predloga za sprejetje predhodne odločbe kot glede vsakega od postavljenih vprašanj. V bistvu trdi, prvič, da ta predlog nima nobene zveze s predmetom spora o glavni stvari, in poziva Sodišče, naj oblikuje svetovalno mnenje. Drugič, Areios Pagos (kasacijsko sodišče) naj bi že končalo notranjo razpravo o sodni praksi, ki je omenjena v navedenem predlogu, Sodišče pa naj ne bi bilo pristojno za odločanje o razlagi določb nacionalnega prava, na katere naj bi se sklicevali le tožeči stranki iz postopka v glavni stvari. Tretjič, nekatera vprašanja, ki jih je postavilo predložitveno sodišče, naj bi bila nejasna ali celo nerazumljiva.
25. V zvezi s tem je treba spomniti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in mora prevzeti odgovornost za sodno odločbo, ki bo izdana, ob upoštevanju posebnosti zadeve presoja tako nujnost predhodne odločbe za to, da bo lahko izreklo sodbo, kot tudi upoštevnost vprašanj, ki jih predloži Sodišču, pri čemer za ta vprašanja velja domneva upoštevnosti. Zato je Sodišče, če se postavljeno vprašanje nanaša na razlago oziroma veljavnost pravila prava Unije, načeloma dolžno odločati, razen če zahtevana razlaga očitno nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, če gre za hipotetičen problem ali če Sodišče nima na voljo dejanskih in pravnih elementov, potrebnih za to, da bi lahko na navedeno vprašanje koristno odgovorilo (sodba z dne 2. septembra 2021, OTP Jelzálogbank in drugi, C-932/19, EU:C:2021:673, točka 26 in navedena sodna praksa).
26. Prav tako ni sporno, da je zgolj nacionalno sodišče v okviru postopka iz člena 267 PDEU, ki temelji na jasni ločitvi nalog med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, pristojno za razlago in uporabo določb nacionalnega prava, medtem ko je Sodišče pristojno le, da na podlagi dejstev, ki jih je navedlo nacionalno sodišče, odloči o razlagi ali veljavnosti besedila Unije (glej v tem smislu sodbi z dne 29. aprila 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, točka 37 in navedena sodna praksa ter z dne 10. junija 2021, Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg), C-303/20, EU:C:2021:479, točka 25 in navedena sodna praksa).
27. V obravnavanem primeru se predložitveno sodišče sprašuje o smislu in obsegu več določb prava Unije, da bi ugotovilo, ali lahko opravi nadzor nad nepoštenostjo spornih pogojev na podlagi Direktive 93/13. To sodišče namreč Sodišče prosi za razlago člena 1(2), člena 3(1), člena 4(1) in člena 8 te direktive, pri čemer pojasnjuje, da je namen zakona 2251/1994, na katerega se tožeči stranki še posebej sklicujeta, prenos navedene direktive v grški pravni red. Poleg tega je navedeno sodišče dovolj jasno in natančno predstavilo dejanske okoliščine spora o glavni stvari in njegov pravni okvir, iz katerih izhaja, da postavljena vprašanja niso niti brez povezave s predmetom tega spora niti hipotetična.

28 Iz tega sledi, da je predlog za sprejetje predhodne odločbe dopusten.

Vsebinska presoja

Četrto vprašanje za predhodno odločanje

- 29 Predložitveno sodišče s četrtim vprašanjem, ki ga je treba obravnavati najprej, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 1(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da s področja uporabe te direktive izključuje pogoj, vključen v pogodbo, sklenjeno med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, ki temelji na dispozitivni zakonski ali podzakonski določbi, kar pomeni, da se ta pogoj praviloma uporablja, če med strankama ni bil sklenjen drugačen dogovor, tudi če se stranki o navedenem pogoju nista dogovorili posamično.
- 30 V zvezi s tem je treba opozoriti, da so s členom 1(2) Direktive 93/13 s področja uporabe te direktive izključeni pogodbeni pogoji, ki temeljijo na „obveznih zakonih ali predpisih“, kar je izraz, ki glede na trinajsto uvodno izjavo te direktive zajema tako določbe nacionalnega prava, ki se med pogodbenima strankama uporabljajo neodvisno od njune izbire, kot tudi dispozitivne določbe, torej tiste, ki veljajo, če se stranki v zvezi s tem nista dogovorili drugače (sodba z dne 2. septembra 2021, OTP Jelzálogbank in drugi, C-932/19, EU:C:2021:673, točka 28 in navedena sodna praksa).
- 31 V zvezi s tem je treba poudariti, da je grška jezikovna različica Direktive 93/13 edina, v kateri člen 1(2) vsebuje drugi pododstavek, katerega besedilo ustreza besedilu trinajste uvodne izjave, *in fine*, te direktive, v skladu s katero izraz „obvezni zakoni ali predpisi“ iz te določbe „zajema tudi pravila, ki v skladu z zakonom veljajo med pogodbenima strankama, če ni bilo dogovorjeno drugače“.
- 32 Vendar se v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča formulacija določbe prava Unije, ki se uporablja v eni od jezikovnih različic, ne more uporabljati kot edina podlaga za razlago te določbe oziroma glede tega ne more imeti prednosti pred drugimi jezikovnimi različicami. Določbe prava Unije je treba namreč razlagati in uporabljati enotno, ob upoštevanju različic v vseh jezikih Unije. Če se med jezikovnimi različicami pravnega besedila Unije pojavijo razlike, je zadevno določbo treba razlagati glede na splošno sistematiko in namen ureditve, katere del je (sodba z dne 9. julija 2020, Banca Transilvania, C-81/19, EU:C:2020:532, točka 33 in navedena sodna praksa).
- 33 Glede splošne sistematike Direktive 93/13 je Sodišče razsodilo, da je treba člen 1(2) te direktive razlagati tako, da pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, temveč temelji na pravilu, ki se v skladu z nacionalnim pravom med pogodbenima strankama uporablja, če v zvezi s tem ni bilo dogovorjeno drugače, ne spada na področje uporabe te direktive (sodba z dne 9. julija 2020, Banca Transilvania, C-81/19, EU:C:2020:532, točka 37).
- 34 V zvezi s tem je Sodišče pojasnilo, da to, da se o pogodbenem pogoj, ki temelji na eni od določb iz člena 1(2) Direktive 93/13, stranki nista dogovorili posamično, ne vpliva na njegovo izključitev s področja uporabe te direktive. V skladu s členom 3(1) Direktive 93/13 je namreč neobstoj posamičnega dogovora pogoj, ki se nanaša na uvedbo nadzora nad nepoštenostjo pogoja, do katerega ne pride, kadar pogodbeni pogoj ne spada na področje uporabe te direktive (sodba z dne 9. julija 2020, Banca Transilvania, C-81/19, EU:C:2020:532, točka 36).

- 35 Glede cilja Direktive 93/13 je Sodišče že večkrat razsodilo, da je izključitev uporabe ureditve iz te direktive, ki izhaja iz njenega člena 1(2), upravičena z dejstvom, da je načeloma legitimno domnevati, da je nacionalni zakonodajalec vzpostavil ravnovesje med vsemi pravicami in obveznostmi strank nekaterih pogodb, kar je ravnovesje, ki ga je zakonodajalec Unije izrecno želel ohraniti (sodba z dne 10. junija 2021, Prima banka Slovensko, C-192/20, EU:C:2021:480, točka 32 in navedena sodna praksa). Poleg tega je Sodišče pojasnilo, da okoliščina, da je bilo vzpostavljeno tako ravnovesje, ni pogoj za uporabo izjeme iz navedenega člena 1(2), ampak utemeljitev te izjeme (glej v tem smislu sodbo z dne 9. julija 2020, Banca Transilvania, C-81/19, EU:C:2020:532, točka 27, in sklep z dne 14. oktobra 2021, NSV in NM, C-87/21, neobjavljen, EU:C:2021:860, točka 31).
- 36 Iz ugotovitev iz točk od 33 do 35 je razvidno, da nacionalna sodišča glede na Direktivo 93/13 ne smejo nadzirati nepoštenosti pogoja v pogodbi, sklenjeni med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, čeprav se stranki o njem nista dogovorili posamično, če ta pogoj temelji na „obvezni“ zakonski ali podzakonski določbi v smislu člena 1(2) navedene direktive, pri čemer ta pojem zajema ne le določbo, ki se med pogodbenimi strankami uporablja ne glede na njihovo izbiro, ampak tudi dispozitivno določbo, ki v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 30 te sodbe velja, če se stranki v zvezi s tem nista dogovorili drugače.
- 37 Nacionalna sodišča, ki odločajo o sporu, morajo preveriti, ali zadevni pogoj spada na področje uporabe člena 1(2) Direktive 93/13 glede na merila, ki jih je opredelilo Sodišče, to je ob upoštevanju narave, splošne sistematike in določb zadevnih kreditnih pogodb ter pravnih in dejanskih okoliščin, v katere so te pogodbe umeščene, ob upoštevanju dejstva, da je treba v zvezi s ciljem varstva potrošnikov iz te direktive izjemo iz člena 1(2) te direktive razlagati ozko (glej v tem smislu sodbo z dne 20. septembra 2017, Andriuc in drugi, C-186/16, EU:C:2017:703, točki 30 in 31).
- 38 V obravnavanem primeru predložitveno sodišče meni, da sporni pogoji, o katerih se stranki zadevne kreditne pogodbe nista dogovorili, povzemajo vsebino člena 291 civilnega zakonika, ki ga to sodišče opredeljuje kot dispozitivno zakonsko določbo.
- 39 Vendar je treba opozoriti, da mora navedeno sodišče ob uporabi meril, navedenih v točki 37 te sodbe, preučiti, ali vsi pogoji, ki se izpodbijajo pred njim, resnično temeljijo na določbah nacionalnega prava, ki so obvezne v smislu člena 1(2) Direktive 93/13, pri čemer je treba upoštevati, da določb navedenih pogojev, ki ne spadajo v to opredelitev, na tej podlagi ni mogoče izključiti s področja uporabe navedene direktive. Dejstvo, da nekateri pogoji, ki temeljijo na takih zakonskih določbah, ne spadajo na področje uporabe Direktive 93/13, ne pomeni, da veljavnosti drugih pogojev iz te iste pogodbe, na katere se zakonske določbe ne nanašajo, nacionalno sodišče ne more presojsati glede na to direktivo (sodba z dne 20. septembra 2018, OTP Bank in OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, točka 66).
- 40 Glede na zgoraj navedeno je treba na četrto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 1(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da s področja uporabe te direktive izključuje pogoj, vključen v pogodbo, sklenjeno med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, ki temelji na nacionalni dispozitivni zakonski ali podzakonski določbi, kar pomeni, da se ta pogoj praviloma uporablja, če med strankama ni bil sklenjen drugačen dogovor, tudi če se stranki o navedenem pogoju nista dogovorili posamično.

Drugo in tretje vprašanje za predhodno odločanje

- 41 Predložitveno sodišče z drugim in tretjim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 1(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da morajo sodišča države članice s področja uporabe te direktive izključiti pogoje iz tega člena 1(2), čeprav naj navedena določba ne bi bila formalno prenesena v pravni red te države, in če je tako, ali lahko ta sodišča štejejo, da je bil navedeni člen 1(2) posredno vključen v nacionalno pravo s prenosom člena 3(1) in člena 4(1) te direktive.
- 42 To vprašanje temelji na predpostavki, da je Areios Pagos (kasacijsko sodišče), ker člen 1(2) Direktive 93/13 ni bil izrecno prevzet v grško zakonodajo, ki zagotavlja prenos te direktive, pri razlagi nacionalnega prava, ki se šteje za skladno s to direktivo, razsodilo, da je izključitev s področja uporabe te direktive, določena v njenem členu 1(2), implicitno navedena v navedeni zakonodaji, saj je ta izključitev neločljivo povezana s členom 2(6) zakona 2251/1994, s katerim sta bila prenesena člen 3(1) in člen 4(1) navedene direktive.
- 43 Najprej je treba glede posledic neobstoja prenosa člena 1(2) Direktive 93/13 v notranje pravo poudariti, da se lahko določbe te direktive uporabljajo le v primerih, ki niso izključeni z njenega področja uporabe, zlasti na podlagi izjeme, ki jo navedeni člen 1(2) določa v pogojih, opredeljenih v njem (glej v tem smislu sodbi z dne 26. marca 2020, Mikrokasa in Revenue Niestandardyzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty, C-779/18, EU:C:2020:236, točka 50, in z dne 9. julija 2020, Banca Transilvania, C-81/19, EU:C:2020:532, točka 23 in navedena sodna praksa).
- 44 Dalje, ugotoviti je treba, da člen 1(2) Direktive 93/13 s področja uporabe te direktive izključuje pogoje, na katere se nanaša, zlasti pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih. Zato kljub morebitnemu neobstoju prenosa tega člena 1(2) v pravni red države članice ostaja dejstvo, da nadzor skladnosti takih pogodbenih pogojev in posredno obveznih nacionalnih določb, na katerih ti pogoji temeljijo, z vidika zahtev iz te direktive ni določen s pravom Unije.
- 45 Tak neobstoj prenosa namreč ne more spremeniti področja uporabe Direktive 93/13, ki mora biti načeloma enako v vseh državah članicah, razen če gre za prilagoditve, dovoljene s pravom Unije. V zvezi z zadnjenavedenim je treba opozoriti, da države članice ohranijo zlasti možnost uporabe določb navedene direktive kot pravil nacionalnega prava v položajih, ki ne spadajo na področje uporabe te direktive, če je to skladno s cilji, ki jim sledi ta direktiva, in s Pogodbama (glej v tem smislu sodbo z dne 2. aprila 2020, Condominio di Milano, via Meda, C-329/19, EU:C:2020:263, točke od 32 do 38).
- 46 Nazadnje, glede na okvir, v katerega se umešča postopek v glavni stvari, kakor je predstavljen v točkah od 18 do 22 in 42 te sodbe, je treba preučiti, ali sodišča te države, če člen 1(2) Direktive 93/13 s sprejetjem izrecne in posebne zakonske določbe v zvezi s tem ni bil izrecno prenesen v pravni red države članice, lahko oziroma celo morajo šteti, da je bila navedena določba prenesena implicitno s sprejetjem nacionalnih določb, s katerimi je bil prenesen člen 3(1) in člen 4(1) te direktive.
- 47 V zvezi s tem je treba poudariti, da člen 1(2) Direktive 93/13 omejuje področje uporabe sistema varstva pred nepoštenimi pogoji, ki je bil uveden s to direktivo, medtem ko se člena 3 in 4 te direktive nanašata na pojem nepoštenih pogojev oziroma na obseg presoje nepoštenosti takih pogojev v okviru navedene direktive.

- 48 Poleg tega, kot je Sodišče že razsodilo, se vsak instrument prava Unije za dani položaj uporablja le, če ta spada na področje uporabe tega instrumenta (sklepa z dne 14. aprila 2021, Credit Europe Ipotecar IFN in Credit Europe Bank, C-364/19, EU:C:2021:306, točka 32 in navedena sodna praksa, ter z dne 14. oktobra 2021, NSV in NM, C-87/21, neobjavljen, EU:C:2021:860, točka 37). Poleg tega je iz same strukture Direktive 93/13 jasno razvidno, da je treba za morebitno presojo nepoštenosti pogoja glede na njene določbe ter zlasti člena 3 in 4 te direktive najprej ugotoviti, ali zadevni pogoj spada na področje uporabe te direktive, zlasti glede na izjemo, ki je navedena v členu 1(2) navedene direktive (glej v tem smislu sodbo z dne 10. junija 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-609/19, EU:C:2021:469, točki 23 in 26, ter sklepa z dne 14. aprila 2021, Credit Europe Ipotecar IFN in Credit Europe Bank, C-364/19, EU:C:2021:306, točka 33, in z dne 14. oktobra 2021, NSV in NM, C-87/21, neobjavljen, EU:C:2021:860, točka 38).
- 49 Če torej člen 1(2) Direktive 93/13, katerega namen je opredeliti področje uporabe te direktive, ni bil z izrecno in posebno zakonsko določbo formalno prenesen v pravni red države članice, sodišča te države članice ne morejo šteti, da je bila ta določba v ta pravni red posredno vključena s prenosom člena 3(1) in člena 4(1) te direktive, ki nimata istega predmeta.
- 50 Glede na zgoraj navedeno je treba na drugo in tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 1(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da so pogoji, na katere se nanaša ta člen 1(2), izključeni s področja uporabe te direktive, čeprav navedena določba ni bila formalno prenesena v pravni red države članice, in da v takem primeru sodišča te države članice ne morejo šteti, da je bil navedeni člen 1(2) posredno vključen v nacionalno pravo s prenosom člena 3(1) in člena 4(1) te direktive.

Prvo vprašanje za predhodno odločanje

- 51 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 8 Direktive 93/13 razlagati tako, da ne nasprotuje sprejetju ali ohranitvi določb nacionalnega prava, katerih učinek je uporaba sistema varstva potrošnikov iz te direktive za pogoje, na katere se nanaša člen 1(2) te direktive.
- 52 Najprej je treba ugotoviti, da se predložitveno sodišče in tožeči stranki iz postopka v glavni stvari očitno strinjajo, da to, da izjema iz člena 1(2) Direktive 93/13 z zakonom 2251/1994 ni bila prenesena v grško pravo, na podlagi člena 8 te direktive implicitno sledi cilju povečanja ravni varstva potrošnikov v primerjavi z ravno, ki je zagotovljena s to direktivo. Vendar banka Trapeza Peiraiois in grška vlada v pisnih stališčih oporekata temu, da je imel nacionalni zakonodajalec tak namen.
- 53 V zvezi s tem je treba poudariti, da mora Sodišče v skladu z ustaljeno sodno prakso v okviru delitve pristojnosti med njim in nacionalnimi sodišči upoštevati dejanski in pravni okvir, v katerega se uvrščajo vprašanja za predhodno odločanje, kot je opredeljen v predložitveni odločbi, tako da vprašanja za predhodno odločanje ni mogoče preučiti glede na razlago nacionalnega prava, na katero se sklicuje vlada države članice ali stranka v sporu o glavni stvari (glej v tem smislu sodbo z dne 15. aprila 2021, État belge (Elementi, nastali po odločbi o predaji), C-194/19, EU:C:2021:270, točka 26 in navedena sodna praksa).
- 54 Glede na navedeno je treba opozoriti, da je v dvanajsti uvodni izjavi Direktive 93/13 navedeno, da nacionalni predpisi v svoji sedanjí obliki dovoljujejo le delno harmonizacijo glede nepoštenih pogojev, pri čemer imajo države članice možnost, da ob upoštevanju Pogodbe o DEU potrošnikom zagotavljajo višjo raven varstva z nacionalnimi predpisi, ki so strožji od te direktive. Poleg tega lahko države članice na podlagi člena 8 navedene direktive na področju, ki ga ta

direktiva ureja, sprejmejo ali ohranijo strožje določbe, ki so združljive z navedeno pogodbo, da bi zagotovile višjo raven varstva potrošnikov (glej v tem smislu sodbi z dne 2. aprila 2020, *Condominio di Milano, via Meda*, C-329/19, EU:C:2020:263, točka 33, in z dne 3. septembra 2020, *Profi Credit Polska*, C-84/19, C-222/19 in C-252/19, EU:C:2020:631, točka 84).

- 55 Iz besedila člena 8 Direktive 93/13 je razvidno, da se možnost, ki jo imajo države članice na podlagi te določbe za povišanje ravni varstva potrošnikov, uporablja „na področju, ki ga ureja ta direktiva“, ki zajema pogoje, ki so lahko nepošteni in ki so v pogodbah, sklenjenih med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom.
- 56 Člen 1(2) Direktive 93/13 v povezavi z njeno trinajsto uvodno izjavo s področja uporabe te direktive izključuje nekatere pogoje iz pogodb, sklenjenih s potrošniki, zlasti tiste, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih.
- 57 Člen 1(2) Direktive 93/13 ne vpliva na možnost držav članic, ki je določena v dvanajsti uvodni izjavi in členu 8 te direktive, da ob upoštevanju Pogodbe DEU potrošnikom zagotavljajo višjo raven varstva z nacionalnimi predpisi, ki so strožji od navedene direktive.
- 58 Poleg tega je Sodišče v sodbi z dne 3. junija 2010, *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid* (C-484/08, EU:C:2010:309, točke od 30 do 35, 40 in 43), ki se je nanašala na povezavo med možnostjo, ki jo daje člen 8, in izjemo od mehanizma vsebinskega nadzora nad nepoštenimi pogoji, ki je določena v členu 4(2) Direktive 93/13, potem ko je ugotovilo, da pogoji iz tega člena 4(2) spadajo na področje, ki ga ureja Direktiva 93/13, in da se zato člen 8 te direktive uporablja tudi za člen 4(2), presodilo, da ti določbi ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, ki dopušča sodni nadzor nad nepoštenostjo takih pogojev, ki potrošniku zagotavlja višjo raven varstva, kot jo določa ta direktiva.
- 59 Nazadnje, Sodišče je opozorilo, da pogoji iz člena 4(2) Direktive 93/13 niso predmet presoje morebitne nepoštenosti, pač pa spadajo na področje, ki ga ureja ta direktiva v smislu svojega člena 8 (glej v tem smislu sodbo z dne 30. aprila 2014, *Kásler in Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, točka 41), in da določba nacionalnega prava, ki za izjemo iz navedenega člena 4(2) določa ožje področje uporabe, prispeva k cilju varstva potrošnikov, ki se uresničuje s to direktivo (sodba z dne 3. septembra 2020, *Profi Credit Polska*, C-84/19, C-222/19 in C-252/19, EU:C:2020:631, točka 85).
- 60 Vendar obstaja razlika med členom 1(2) Direktive 93/13, ki iz stvarnega področja uporabe te direktive izključuje prvo kategorijo pogodbenih pogojev, in členom 4(2) te direktive, ki ne določa področja uporabe, temveč iz presoje nepoštenosti izključuje drugo kategorijo pogodbenih pogojev, ki spadajo na področje uporabe te direktive (glej v tem smislu sodbo z dne 3. junija 2010, *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid*, C-484/08, EU:C:2010:309, točka 32).
- 61 Zato je treba ugotoviti, da pogoji iz člena 1(2) Direktive 93/13 ne spadajo na področje, ki ga ureja ta direktiva, in da se zato njen člen 8 ne uporablja za navedeni člen 1(2).
- 62 Glede na ugotovljeno je vseeno treba navesti, kot je bilo opozorjeno v točki 45 te sodbe, da države članice lahko uporabijo določbe te direktive v položajih, ki ne spadajo na področje uporabe te direktive, če je to skladno s cilji, ki jim sledi ta direktiva, in s Pogodbama (glej v tem smislu sodbo z dne 2. aprila 2020, *Condominio di Milano, via Meda*, C-329/19, EU:C:2020:263, točka 37).

- 63 Zato je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 8 Direktive 93/13 razlagati tako, da ne nasprotuje sprejetju ali ohranitvi določb nacionalnega prava, katerih učinek je uporaba sistema varstva potrošnikov iz te direktive za pogoje iz člena 1(2) te direktive.

Stroški

- 64 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (šesti senat) razsodilo:

1. Člen 1(2) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah je treba razlagati tako, da s področja uporabe te direktive izključuje pogoj, vključen v pogodbo, sklenjeno med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, ki temelji na dispozitivni nacionalni zakonski ali podzakonski določbi, kar pomeni, da se ta pogoj praviloma uporablja, če med strankama ni bil sklenjen drugačen dogovor, tudi če se stranki o navedenem pogoju nista dogovorili posamično.
2. Člen 1(2) Direktive 93/13 je treba razlagati tako, da so pogoji iz tega člena 1(2) izključeni s področja uporabe te direktive, čeprav navedena določba ni bila formalno prenesena v pravni red države članice, in da v takem primeru sodišča te države članice ne morejo šteti, da je bil navedeni člen 1(2) posredno vključen v nacionalno pravo s prenosom člena 3(1) in člena 4(1) te direktive.
3. Člen 8 Direktive 93/13 je treba razlagati tako, da ne nasprotuje sprejetju ali ohranitvi določb nacionalnega prava, katerih učinek je uporaba sistema varstva potrošnikov iz te direktive za pogoje iz člena 1(2) te direktive.

Podpisi